

Pandemi Sonrası Turistik Alanların Mekânsal Düzenleme Kriterleri Üzerine Bir Araştırma

A Study on Spatial Arrangement Criteria in Touristic Areas after the Pandemic

Ümit Akar¹ , Parisa Doraj² , İclal Aluçlu³

öz

Mimarlık ve tasarım toplulukları, Covid-19'un ardından hayatın hiçbir unsurunun bir daha aynı olamayacağı fikrini savunmuşlardır. Bu durumun, mimari mekânların oluşumu ve gelişimi üzerinde de etkileyici olduğunu öne sürmüşlerdir. Covid-19 gibi salgınların yaşanması durumunda, mimari mekânlarda biçimlenme olgusunun yeniden kurgulanması, kamusal binaların tasarım kriterlerinin oluşumu ve insan davranışlarının bu süreçlerde değişime uğraması göz önünde bulundurulması gereken konulardandır. Konunun yeni olması, sosyal fiziki mesafe gibi ortaya çıkan yeni kavramların etkinliğini de beraberinde getirmiştir. Bu duruma bağlı olarak iki farklı yaklaşım ortaya çıkmış ve üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Birinci yaklaşım, mevcut yapıların mekânsal standartlara uygun olarak düzeltilmesi veya yeniden organize edilmesidir. İkinci yaklaşım ise pandemi koşullarına bağlı olarak özel mekânların tasarım sürecinde kavramsal, pratik kriterlerin oluşumunu ele almıştır. Covid-19 pandemi süreci, turizm sektöründe ve turistik etkinliklerde birçok değişimin yaşanmasına sebep olmuştur. Mekânsal değişimler tüm alanlarda olduğu gibi turistik tesislerde de birtakım dönüşümlere yol açmıştır. Alınan önlemler doğrultusunda kısa vadede sadece fiziksel düzenleme yapan konaklama mekânları, uzun vadede alternatif çözümler üretmeye başlamıştır. Meydana gelen bu değişimlerden dolayı insanların turizm davranışları kitle turizminden, bireysel ve çevreci turizm türlerine yönelmiştir. Bu çalışmada, mevcut olan ve yeniden düzenlenen bazı konaklama ve turistik mekânlar analiz edilerek tasarlanan turistik binalarda veya düzenlenecek bu tarz mekânlarda mimari kriterlerin değerlendirilmesi ve irdelenmesi ele alınmıştır. Ayrıca bu davranış değişikliği farklı mekân tasarım anlayışları doğrultusunda ele alınarak bazı öneriler değerlendirildi. Sonuç olarak pandemiye bağlı mekânsal arayışların sınıflandırılması yapılmış, özellikle turistik mekân düzenlemelerinde tasarım kriterlerinin nasıl olması gerektiği üzerine tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Turizm Davranışları, Pandemi, Mekânsal Düzen, Ekoturizm

ABSTRACT

Many architecture and design theorists believe that nothing will ever be the same after Covid-19, implying that this will have an impact on the formation and development of architectural spaces. Against the prospect of similar epidemics that can be repeated, the construction of spaces, the formation of design standards for public structures, and the consideration of human behavior in this process have emerged. Different notions, such as the fact that the subject is new and the increasing social distance, play an active part at this point, and two different methods have arisen in general, with assessments and syntheses performed on them, depending on this scenario. The primary focus is on correcting or reorganizing existing buildings to conform to spatial conditions and requirements. Second, the formulation of conceptual and practical criteria and regulations in this design process and the construction of harmonious and private spaces in response to pandemic conditions are examined. In light of this, it has been established that the tourism industry and touristic activities will be among the activities in which the Covid-19 pandemic will cause significant effects. People's tourism behaviors are projected to transition from mass tourism to individual and environmental tourism as a result of this development. The architectural parameters were reviewed and investigated in such sites to design or organize new structures in the present study, which examined certain existing and reorganized accommodation and tourism places. In addition, specific proposals will be assessed in light of the fact that this shift in behavior will result in new perspectives on space design. As a result, the classification of pandemic-related spatial searches was performed, and the formulation of design requirements for tourism venue layouts was explored.

Keywords: Covid-19, Tourism Behavior, Pandemic, Spatial Layout, Ecotourism

¹ Corresponding Author: Atatürk Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, umit.akar359@gamil.com, 0000-0002-0218-4187

² Atatürk Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, parisa.doraj@atauni.edu.tr, 0000-0001-5954-0173

³ Dicle Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, ialuclu@dicle.edu.tr, 0000-0002-8151-2811

GİRİŞ:

Salgın şeklinde meydana gelen hastalıklar, insanın var olma mücadelesinde önemli toplumsal değişikliklere yol açmıştır. Pandemi kavramı; pan (bütün) ve demos (insan) kelimelerinin birleşiminden türemiş, bütün insanlığı etkileyen salgın anlamına gelmektedir (Sirman, 2020). Küresel açıdan ortaya çıkan teknolojik, sosyal ve ekonomik değişimler seyahat ve tüketim alışkanlıklarını doğrudan etkilemiştir (Kaypak, 2012; Arslan, 2005). Seyahat aktivitelerinin değişiminde önemli faktör olan diğer bir etken de salgın hastalıklardır (Acar, 2020; Yiğit ve Gümüşçü, 2016).

Salgın dönemlerinde mimarlık pratiğinde “karantina” kavramı önemli hâle gelerek fertlerin toplumsal ve fiziksel olarak toplumdan ayrılmasıyla hastalığın bulaşmasının önüne geçilse de genellikle yapı yapma pratiğinde köklü değişikliklerden söz etmek pek mümkün değildir. Salgının dijital çağla birlikte ele alınması birtakım sorgulamaları beraberinde getirmiştir. Modern çağın sağladığı kolaylıklardan faydalanılarak hayatın tekrar aynı düzende devam edebilmesi, “yeni normal” ve yeni standartların kavranması ve kurgulanması farklı düşünür ve bilim insanları tarafından ele alınmıştır (Karakas, 2020).

Sneider ve Singhal (2020)’e göre öncelikle kriz durumu çözümlenmelidir. Bu süreçte ayakta kalmak, tekrardan başlamak, her şeyi yeniden tasarlamak ve düşünmek, yapılan tüm düzeni kademeli bir değişim ve düzende tasarlamak önemlidir. Bu araştırmaya göre yeni normalleşme, bir anlamda kriz sürecidir. Bu krizden dolayı oluşan olumsuz etkileri atlatabilmek için birtakım stratejiler oluşturulmalı ve süreç olarak algılanmalıdır. Toplum sarsıntıya uğratan salgının, sosyal hayatın sadece sosyolojik boyutundaki etkileriyle sınırlı kalmayacağı, sosyal yaşamın diğer bileşenleri ve etkenleri üzerinde etkisinin devamlı olacağı bir tartışma konusu olmuştur.

Bireylerin seyahat davranışları, büyük oranda salgınlar tarafından belirlenmekte ve çoğu durumda sınırlandırılabilir. “Söz konusu sınırlamalar, ulusal ve uluslararası seyahatleri kısıtlamakla birlikte kent içi hareketliliği de ciddi şekilde etkilemektedir. Eğer bununla da yetinilmez ise seyahatlerin tamamen yasaklanmasıyla sonuçlanan birtakım önlemlerin alınması gerekebilir” (Abaidoo,1997: 127). Kuşkusuz turizm bu süreçlerden en çok etkilenen sektörlerden biridir. Çünkü kişinin hizmeti almak için destinasyona seyahat etmesi, turizm sektörünü diğer sektörlerden ayıran en temel değişkendir. Bu nedenle turizm, bütün salgınlardan ilk etkilenen sektörlerin başında gelmektedir. Bu durumun sonucu olarak da salgın dönemlerinde özellikle turist alan ülkelerin ekonomileri büyük oranda gerilemektedir (Doraj vd, 2021).

Covid-19’un meydana getirdiği büyük farkındalık, seyahatin bireylerin yaşamında önemli yere sahip olduğu gerçeğidir. Çünkü “Covid-19 salgınıyla beraber insanlar, seyahat ve harekete büyük ölçüde bağımlı olduklarının farkına varmışlardır” (Hoque vd, 2020: 55). Bu meselenin önemi üzerinde duran Haywood (2020), turizm sektörünün hedefini ve prensiplerini yeniden kurgulamak için bütüncül bir değişim gereksiniminin ortaya çıktığını ifade etmiştir. Çünkü toplumsal, ekonomik, kültürel zenginliğe katkı sağlayan turizmin, tüm paydaşlara faydalı olması, sektörü sürdürülebilir hâle getirmiştir. Dolayısıyla yeni normal koşulların kurgulanması, mekân düzeni ile tasarımının değişmesinin gerektiğini ve bunu gerçekleştirmek için de konuyla ilişkili tüm yetkililerin sorumluluk almalarının zorunlu olduğu önemlidir. Bu konuya benzer başka bir araştırma Benjamin ve diğerleri (2020) tarafından yapılmıştır. Bu araştırma, Covid-19 salgını sonrasında turistlerin, kendi sağlık ve refahını düşünmelerinin yanı sıra ekonomik koşulları da göz önünde bulundurmaları gerektiğine işaret etmiştir. Bu nedenle gözde turistik davranışların değiştiğini, daha öz olan az bilinen destinasyonların tercih edildiğini, ekoturizm, yerel halkın işlettiği butik otellerde konaklama yapılabileceğini öngörmüştür. Bu doğrultuda genel turizm sektörünün seyrini dikkate alarak pandemi sonrası turistlerin algısal ve mekânsal davranış tepkilerini,

iki ana başlıkta değerlendirilmiştir. Algısal davranış, Covid-19 salgınından dolayı ortaya çıkan kısıtlamalar ve toplumdaki hareketliliğin azaltılması veya minimuma indirilmesi, rutin turist seyahatlerini engellemiş veya düşük seviyeye getirmiştir. Bu nedenle alternatif turist düşüncesi ve farklı seyahat tipleri ortaya çıkmış ve değerlendirilmiştir. Ekoturizm, doğal turizm, doğacılık, tekil odalı ve butik oteller gibi topluluklardan uzak olan ve alışık turizm tiplerinin aksine daha farklı alternatifler ön plana çıkmıştır. Bu değişim, yeni mekân tasarımını ve doğayla iç içe yaşamayı sağlamıştır. Algısal ve değişik davranışlar özellikle son zamanlarda büyük turist hareketliliğini etkilemiş ve başka eğlence mekânlarının oluşumuna neden olmuştur.

Sosyal mesafe olgusu, Covid-19'un yaşamımıza dâhil ettiği en büyük değişikliklerden biridir. Giderek normale dönüyor gibi görünse de insanların bir süre daha sosyal mesafeyi korumak ve sosyalleşmekten uzak durmak zorunda olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Kısa vadede mimarlığın mekân anlayışı alanında büyük değişiklikler yapmak mümkün olmayabilir fakat bazı alan tasarımlarında özellikle ortak mekânlarda hastalığın bulaşmasını engellemek veya en aza indirmek için tedbirlerin alınması, kuralların oluşturulması, sosyal mesafe önlemlerinin alınması sağlanabilir (Çeti ve Ünlüöner, 2019). Dolayısıyla Covid-19'un mimari ve tasarım alanlarında da değişiklikler yapılmasını zorunlu kıldığı görülmektedir.

Genelde mekan tasarımlarında değişim ve dönüşümler, tüm alanlarda etkili olduğu gibi turistik tesislerde birtakım değişikliklere sebep olmuştur. Dolayısıyla alınan önlemler vasıtasıyla kısa vadede sadece yüzeysel ve fiziki düzenleme yapan tesisler, uzun vadede farklı ve kalıcı çözüm alternatifleri üretmeye başlamıştır (Doraj vd, 2022). Bu doğrultuda salgınların gösterdiği değişik davranışlar, turizm sektörünün geleceği etkilemiş, şekillendirmiş ve alternatif mekan tasarımlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Alpago ve Alpago 2020: 106). Ön planda olan bireysel ve çevreci turizmin salgın döneminden büyük oranda etkilendiği görülmektedir. Yeni bir kavram olan ekoturizm; sürdürülebilir, çevre dostu ve yerel ekonomiyi destekleyen bir çeşit seyahat olarak tanımlanmaktadır. Salgın döneminin koşulları göz önünde bulundurarak turizm davranışların değişimi söylenebilir, bu doğrultuda insanların bireyselleştiği, doğa ile içiçe yaşadığı ve ekosistem dengesinin muhafaza edilmesinden yana tavır aldıkları gözlemlenmektedir (Yılmaz vd., 2020).

Turizm sektöründe ortaya çıkan bu radikal değişimlerin nedenlerinden biri, salgının yayıldığı alanlara olan güvenin azalmasıdır. Bu durumdan "bireylerin ruhsal dengelerinin etkilendiği ayrıca stres etkeniyle beraber sürecin getireceği olumsuzluklar aşıkardır" (Eroğlu, 2015: 74). Salgın süreci, bireylerin stresini artırarak insanların toplu seyahat alanlarından kaçmasına, tekil turizm faaliyetlerine ve ekoturizm türlerine yönelmesine sebep olabilir. Çevreci turizm başka bir deyişle ekoturizm, kitle turizmine turist için değişik bir zemin yaratarak 90'lı yıllarda öne çıkmıştır. Kültürel değerleri ve doğayı koruma amacıyla ortaya çıkan bu kavram, toplu turizmin yarattığı tahribatı en aza indirmeyi planlanmıştır (Gössling vd., 2020; Hossein Eskandani vd., 2021). Covid-19 salgınının, yerel ve yöresel turizm sektörüne olan zararını en aza indirmek için çeşitli alternatifler araştırılmış, turistik alanları gelişmiş olan ülkelerin bu konuda aldığı tedbirler ve verilen mücadeleler incelenmiştir. Literatür araştırması yapılırken turist davranışlarını inceleyen benzer çalışmalara da ulaşılmıştır (Aydın ve Doğan, 2020).

1. Turizm ve Salgınlar

Salgınlar; insanların seyahat kararlarını vermede, yer seçimlerinde, davranışlarında ve tercihlerinde; kısa, orta ve uzun vadede etkin rol oynamakta dolayısıyla da birtakım değişikliklere neden olmaktadır. Genel ve normal koşullarda bireylerin seyahat kararlarında ekonomik ve sosyal tercihler ön planda olmakta ve bu konuda rijit ve rasyonel seçimler yapacakları varsayılmaktadır (Kerim vd., 2020). "Bu

doğrultuda kişilerin zaman ve gelir durumlarına bağlı olarak sınırlayıcı bir alternatife yönelecekleri beklenmektedir. Ancak salgınlar ve pandemi şartlarında insanların psikolojik tercihleri değişmekte ve korku, kuşku, tramva, panik ortaya çıkmaktadır” (Farzanegan vd., 2020: 06). Bu nedenle alınan kararların etkisi genelde uzun vadede belirlenmekte ve kalıcı hasarlara yol açabilmektedir. Öte yandan insanlar biyolojik organizmalar gibidirler. Yenilenebilir ve uyarlanabilir yapıya sahiplerdir. Bu yüzden insanlar, karmaşık durumlarda farklı çözümlerle kendilerine yeni normlar üretebilirler (Çeti ve Ünlüöner, 2019).

Buradan yola çıkarak bireylerin ve toplulukların kendilerini yeni düzene adapte edebilmesi gibi “turizm sektörü de kendi ölçeğinde çözümler üretebilir ve ortaya çıkan şartlara göre kendini bir sistem veya organizma gibi yenileyebilir. Söz konusu tatilden vazgeçmeyen kişiler ve kendilerini pandemiye göre adapte eden turistler, salgın sürecinde de birlikte yaşamak konusunda nasıl bir çözüm bulabileceklerinin arayışında olmaları önemli sorunlardan birini oluşturmuştur” (Qui vd., 2020: 9-10). Diğer yandan, turizm sektörü toplu bir aktivite olduğu için başka sektörlerle göre daha çok etkilenip dezavantajlı hâle gelebilir. Covid-19 salgını neredeyse tüm sektörleri etkilemiş ancak bu konuda en fazla zarara uğrayan aktivitelerden biri turizm sektörü olarak kabul edilmiştir.

Pandemi süreçlerinde insanların verdiği ilk tepki kendilerini korumak ve güven altına almaktır. Dolayısıyla psikolojik ve sağlık durumları toplum kararlarını etkilemekte ve bu konu en fazla seyahat ve tatil iptallerinde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle turizm, salgın dönemlerinde düşüş göstermektedir. İnsan psikolojisi orta ve uzun vadelerde bozulmakta ve sağlık kaygıları ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla insanlar seyahat için yeni alternatifler yoluna gitmektedirler (Higgins-Desbiolles, 2020).

Kuşu ve diğerleri (2007) yaptıkları araştırmada, koronavirüs salgınının farklı yönlerine göre etki faktörlerinin de değişiklik gösterdiğini ortaya çıkarmışlardır. Örneğin kuş gribi hastalığının ve SARS salgınının görüldüğü ülkelerde turist sayılarında dikkat çekici bir düşüş görülmektedir. Bu durumun asıl nedeni, her iki hastalığın da insanlar arasında yayılabilmesidir. Ayrıca bu hastalıkların tam olarak açıklığa kavuşmamış yönlerinin ve insanlarda bıraktığı etkilerinin bilinmemesi ortaya çıkan paniğin büyük olmasına neden olmuştur (İsmailoğlu ve Kulak Torun, 2022). Bu krizler, turizm sektörünü her yönüyle etkileyebilmekte ve sonuçta salgının gözüktüğü yerlerde bu durumdan olumsuz etkilenebilmektedir. Örneğin 2008’de ortaya çıkan domuz gribi ve ardından küresel ekonomik kriz en fazla İngiltere’yi etkilemiş ve aynı yılda ülkede uluslararası turizm düşüşe geçmiştir. Başka bir örnek de ebula virüsü hastalığının Afrika’daki turist sayısını özellikle de Gambiya’yı olumsuz etkilemiş olmasıdır (Novelli vd., 2018).

Sağlık konusuyla ilgili yaşanan krizlerin sektörün risk algısını etkilediği ve turist sayısının düşüşüne neden olduğu ortadadır. Yapılan araştırmalardan salgınların tüm dünyada ve özellikle de ekonomileri turizm sektörüne bağlı olan ülkelerde dezavantajlı bir durum yarattığı anlaşılmaktadır (Centeno ve Marquez, 2020). “Güvende hissetme olgusu, bireylerin motivasyonlarının en temel değişkeni olup turistik faaliyetleri doğrudan etkilemekte, pandemi ve salgınlar turist akışı ve davranışlarını tetiklemekte, yavaşlatmakta ve genel olarak süreci olumsuz kılmaktadır. Bu tarz hastalıklar, bireylerin seyahat eylemini büyük oranda belirlemekte ve destinasyonları sınırlandırmaktadır” (Hoque vd., 2020: 55). Mikro ve makro boyutla turizm akışını kısıtladığı gibi kent içi hareketliliği de büyük oranda sınırlamakta ve Covid-19’da yaşandığı gibi seyahatlerin tamamen yasaklanmasına yol açan bir dizi önlemin alınmasına sebep olmaktadır. Bu süreçlerden en çok etkilenen sektörlerden birinin turizm olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra turizmi ön plana çıkaran değişen faktörlerin normale dönüşümü veya yeni normal önerilerin ortaya çıkması seyahatlerin yeniden artmasına neden olacaktır (Yenişehirlioğlu ve Salha, 2020).

Yukarıda da belirtildiği üzere “Covid-19 salgınında büyük ölçüde turizm sektörünün zarar göreceği ve ülkelerin GSMH (Gayrisafi millî hasıla)’ sinde ciddi kayıplara yol açacağı tespit edilmiştir” (Kasare, 2020: 364). “Salgınların kısa vadedeki etkisinin yanı sıra turizm sektörü üzerinde uzun dönemde hasar verebilecek olasılığı da göz önünde bulundurulmalıdır” (Bakar ve Rosbi, 2020: 191).

Turizm, krizler ve hastalıklar konusunda çok kırılgan bir sektördür. Öte yandan son 30 senedeki istatistiklere bakıldığı zaman sürekli büyüyen ve gelişen bir endüstri olduğu görülmektedir. Bundan dolayı dünyanın en hızlı büyüyen sektörlerinden birinin turizm olduğu söylenebilir (% 3 ortalama büyüme payı). 2019 raporlarına göre turizm sektörünün Türkiye’de yaklaşık dünyanın iki katı kadar büyüme oranına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) raporunda dünya genelinde 2019 yılı turist sayılarının %4 büyümesi ve 1.5 milyara ulaştığı ortaya çıkmıştır (UNWTO, 2020). Bu rapora Türkiye özelinde bakıldığı zaman 2019 yılında %12 artışla 51.7 milyon ziyaretçiye ulaşılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre turizm gelirleri de %17 artışla 34.5 milyar dolar turizm gelir seviyelerine yükselmiştir. Raporlara göre tesislere geliş 81 milyon ve gecekalmelerin büyük bir kısmı (%63) yabancı ziyaretçilerden oluşmuştur (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020).

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC) raporlarına göre 2019 yılında turist endüstrisi genelde Türkiye’nin gayri safi milli hasılasının %11.3’üne, istihdam ve doğrudan iş imkânının sağlanmasının %9.4’üne ve ihracatın %17.5’ine katkı sağlamıştır. Bu istatistiklere bakılarak turizm ve seyahat sektörünün Türkiye’nin ekonomisinde önemli olduğu ve etkin rol oynadığı söylenebilir. Bu raporlardan yola çıkarak 2020’ye ilişkin beklentilerin de 2019’a benzer ve oldukça yüksek olduğu teyit edilmiştir. Ancak salgınlar özellikle Covid-19 ve ondan dolayı ortaya çıkan kısıtlamalar ve önlemler turizm üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. UNWTO raporları incelendiği zaman 2009 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin dünya çapındaki turist sayısını %4 oranında azalttığı, 2003’te Sars salgınının ise sadece %0.4 azalmaya sebep olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak Covid-19 salgınının turizme olan etkilerinin ele alındığı raporlarda, 2020 yılının ilk çeyreğinde turist sayısının %22 azaldığı ve 2020 yılın sonunda yaklaşık %70 düştüğü kaydedilmiştir. Bu konuda kısıtlamalar, ülkelerin aldığı tedbirler ve önlemler, karantina zorunluluğu ve buna benzer birçok parametre genel seyahat akışının azalmasına sebep olmuştur (UNWTO, 2020). Bu rapora göre dünya genelinde yaşanacak olası talep kaybı yaklaşık 1.1 milyar uluslararası turist azalmasına, yaklaşık 1 trilyon dolar turizm gelirlerinin azalmasına sebep olmaktadır. Ayrıca 100 ila 115 milyon arasında doğrudan istihdamın risk altında olduğu da gösterilmektedir. Bu veriler ele alınarak turizm sektörüyle ilgili bir revizyon yapılması ve çözümlerin ortaya çıkmasının gerektiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla turizm sektörüyle ilişkili tüm alternatifler değerlendirilmeli ve mekânsal değişimlerin yapılması gerekmektedir. Turistik alanların mimari tasarımı özellikle son dönemlerde insanların seyahat tercihlerini etkilemiş ve tasarımıyla fark yaratan veya değişiklik arz eden tesisler daha cazibeli hâle gelmiştir (Centeno ve Marquez, 2020). Ayrıca tüm krizlerde olduğu gibi salgınlarda da ilk panik ve dalga sonrası normalleşme sürecinde yine mimarlık ve mekânsal düzenleme önemli rol üstlenmektedir. Mevcut araştırma tüm olasılıkları baz alarak pandemi sürecinde turist davranışlarını incelemiş ve bu meseleden yola çıkarak mekânsal olanak ve çözümleri değerlendirmiş, bu alanlarda değişim ve dönüşümleri irdelemiştir.

2. Materyal ve Yöntem

Koronavirüs salgınının turizm sektörü üzerindeki olası etkilerinin ve kullanıcı eğilimlerinin mekânsal olarak değerlendirilmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Konuyla ilgili öncelikle literatür taraması yapılmış ve etkileri devam eden Covid-19 ile ilgili güncel meseleler ve öneriler incelenmiştir. İlk olarak pandemi döneminde, toplumsal davranışlara göre seyahat eğilimi incelenmiş, ekoturizm ve

tekel konaklama ve tesislerine ilişkin diğerk araştırma sonuçları da elde edilmiştir. Öte yandan mimari alanında bu tarz tesis ve turizm türlerinde mekân organizasyonu, tasarımsal ve fiziksel değışimler ele alınmış ve tipoloji olarak değışlendirmesi amaçlanmıştır. Örnek seçimlerinde ekoturizm ve doğacılık içeren çeşitli alanları tespit ederek olası turistik faaliyetler ve onlara bağılı mekân tasarımları göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda farklı kategorilerde alan ve mekân çeşitleri belirlenmiş ve analiz yapılmıştır. Bu örnekler seçili ve kendi sınıflarında ön plana çıkmış mekânlar olarak ele alınmıştır. Bu tarz mimari mekânlar gündem ve günümüz ihtiyaçlardan kaynaklı ortaya çıkılmarından dolayı son kategori kurgusal mekânların değışlendirilmesine yer verilmiştir.

Bu çalışmada algısal davranış değışikliğine dayanarak yeni tip turizm hareketliliğı düzenleyen mekânlar sınıflandırıp ve bu konuda örnekler analiz edilmiştir. Bu konuda alternatif turistik mekânları tanımlayarak onlar için planlanan fikir, konsept veya olası projeler değışlendirilmiştir. Bu konuda genelde konsept projeler veya doğa içinde tasarlanan butik oteller tercih edilmiştir. Çalışmada, turistlerin pandemi sonrası ekoturizme yaklaşımları ele alınarak, turistik aktivitelerdeki değışimler incelenmiştir. Yöntem olarak bu konuda ortaya çıkan başarılı ve önemli tesisler ve onların kurgusal yaklaşımı ele alınmış ayrıca çalışan ve literatüre giren örnek konsept projeler de incelenmiştir. Ayrıca elde edilen veriler kıyaslanarak salgın dönemi turistik mekânlarda ortaya çıkan değışiklikler ve mekânları oluşturan kriterler belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırmaya uygun olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik (homojen) örnekleme türü seçilmiştir. Farklı kategorilerde yer alan benzer örnek ve projeler kıyaslanıp ve çözüme yönelik öneri ve kurgular değışlendirilmiştir.

3. Pandemi Sonrası Turistik Alanlarda Mekân Değışlendirmesi

Covid-19'un ortaya çıkması ve dünyayı etkisi altına almasıyla birlikte mekânsal davranış, insanların ve toplulukların sosyal mesafeyi sağlamasına, bir araya gelmemelerine ve tüm ülkelerin konuyla ilgili tedbirler almasına neden olmuştur. Alınan bu tedbirler sonucunda, mekânlarda düzenleme ve değışiklikler yapılmış, bu değışim iki başlıkta sınıflandırılmıştır. İlk olarak mevcut yapılarla mekânsal ve standart düzenlemeler yapılmıştır. İkincisi olarak yeni mekân ve alternatif turistik alanların tasarımı hedeflenmiştir (Köşker, 2017). Birinci aşama için turistik alanlarda mevcut yapıların düzeltilmesi ve standartlara uygun olması planlanmıştır. Bu konuda mevcut tesislerin kapasitesini düşürmek, ortak mekânlarda insan trafiğini azaltmak, ortak mekânlarda sosyal mesafe kuralını uygulamak, bazı kapalı spor ve eğlence mekânlarının faaliyetlerini engellemek ve alanların metrekareye göre nüfus yoğunluğunu ayarlamak gibi ilkesel kurallar geliştirilmiş ve planlamalar yapılmıştır. Genelde bu tip kurallar mevcudun yeniden düzeltilmesidir (Şekil 1).

Şekil 1. Pandemi sonrası mekân düzenleme önerileri (URL-1)

Ayrıca algısal davranış ve yeni turizm türlerine dayalı yeni mekânların tasarlanması veya doğa içi mevcut resort ve butik otellerin gelişmesi ortaya çıkmıştır. Bu tip turizm, doğayla iç içe olması için

ekoturizm başlığı altında sınıflandırılmıştır ama doğada olmasına rağmen bazılarını kültür turizm başlığı altında konumlandırmak da mümkündür (Kulak Torun ve İsmailoğlu, 2022). Doğa içi oteller, genelde zengin doğa ve manzara içeren alanlarda planlanmaktadır. Yaylalar dışında bu konuyu değerlendiren ve olağanüstü doğasıyla ortaya çıkaran mekânlar için de yapılabilmektedir. Doğayla iç içe olması, yerel halkın kültürünün tanıtılması ve mimari olarak çevreyle uyumlu olması bu gibi turistik mekânların özelliklerinden sayılmaktadır (Şekil 2). Değerlendirilen örnekler sonucu bu mekânların şehir merkezleri ve topluluklardan uzak olması, sakin bir doğayla bütünleşmesi, çevrenin özel doğaya sahip olması önemli etkenlerdendir.

		
Doğayla uyumlu ve doğa içinden ortaya çıkan form	Doğa içindeki tesisler teması minimuma indirir.	Olağanüstü doğaya sahip mekânlar bu alanların daha cazibeli olmasını sağlar.

Şekil 2. Doğa içi otelleri değerlendiren şema (URL-2)

		
Doğayla iç içe ve bütün olması bu tip turistik mekânların önemli özelliklerindedir.	Bu tarz mekânlarda doğanın kendisi turistler için olası potansiyeldir.	Sakin ve huzurlu doğa içinde olmaları bu mekânları mükemmel bir seyahat nedeni yapmıştır.

Şekil 3. Yayla turizmini değerlendiren mekânlar (URL-3)

Doğayı izleme, son dönemlerde özellikle çevre dostu insanların ilgisini çeken bir ekoturizm tipi seyahat olarak tanımlanmıştır. Tabiat yerel cazibelerine bağlı olarak planlanan bu tip seyahat, özel alanların tasarımını gerektirmektedir. Bir çiçeğin açılışı, özel bir olağanüstü olayın izlenmesi, farklı perspektif ve vista noktalarından doğayı izleme gibi aktiviteleri içermekte, bu doğrultuda seyir terası, izleme kulesi veya özel ve gizli izleme mekânları tasarlanmaktadır (şekil 4). Son dönemde çok ilgi gören bu tip aktivite farklı ve değişik mekânların tasarımına yol açmıştır. Genelde özel ve farklı konseptle tasarlanan bu tip alanlar, form ve işlev gereği yeni nesil turistik mekânlarda önemli bir rol oynamaktadır (şekil 5).

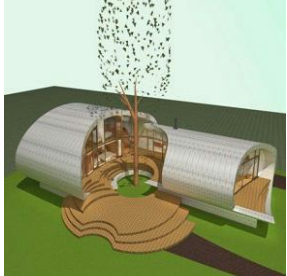

		
Özel mekânların tasarımı turist için cazibeli olabilir.	Uyum yerine tasarım kavramı doğayla tezat oluşturup çevre ile farklılık yaratabilir.	Bu izleme alanları konaklama işlevine sahip olabilir.

Şekil 4. İzleme mekânları yeni nesil turistik alanlarının tasarımında kullanımı (URL-4)

		
Tasarım kavramı doğa ile uyumlu ve bütün olması, doğanın yansıması olabilir.	Bu izleme alanları genelde farklı konseptlerde tasarlanmıştır.	Genelde eşsiz doğa ve manzarayla bütün olarak tasarlanır.

Şekil 5. İzleme terasları yeni nesil turistik alanlarının tasarımında kullanımı (URL-5)

Tekil veya kapsül odalar, pandemi sürecinde en çok rağbet gören mekânlar olarak tanımlanmıştır. Buralar topluluklardan uzak, diğer oda ve alanlarla en az ilişkisi olan ve sosyal mesafeyi iyi şekilde sağlayan mekânlardır. Öte yandan son dönemlerde mimari tasarımlarda bu tarz konulara yer verilerek tekil veya kapsül mekânların üzerinde çeşitli konsept, kavram ve kurgu geliştirilmiştir (Şekil 6). Bu tip tasarımlar özellikle kapsül mekânlar, son dönemlerde yaygın hâle gelmiş ve pandemi sürecinde aktif bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Şekil 7).

		
Modüller kapsül tasarımı	Tekil organik formlu kütle (model)	Doğa içerisinde tezat konsept ile tasarlanan tekil kütle

Şekil 6. Doğa içinde olan tekil yapılar (URL-6)

		
Blobitecture akımıyla tasarlanan kapsül kampı	Blobitecture akımı ile tasarlanan tekil kapsül	Doğa içerisinde tekil kapsül

Şekil 7. Doğayla iç içe olan kapsül yapılar (URL-7)

Resort veya doğa içi butik oteller belirlenmiş ve pandemi öncesinde etkin turistik mekânlar olarak değerlendirilmiştir (Şekil 8). Ancak pandemi döneminde daha özel, doğayla iç içe olan, oda sayısı ve tasarım şekliyle birbirinden farklı olan alanlar tercih edilmiştir. Burada incelenen örnekler Covid- 19'a uygun olan resort, doğa içinde butik oteller ve onların genel tasarım özellikleridir (Şekil 9). Bu doğrultuda farklı konsept ve kurgular geliştirilmiş, tasarımlarda kütlelerin tekil olması ve sosyal mesafeye uyulması planlanmıştır (Şekil 10).

		
Doğa içerisinde tekil odalı butik otel	Pandemi dönemine uygun butik otel	Kapsül mantığıyla tasarlanan butik otel

Şekil 8. Doğada yapılan butik oteller (URL-8)

		
Farklı konsept ve mahalle kavramıyla tasarlanan mekân	Değişik mekân tasarımı turistin artışında önemli faktördür.	Ayrı oda tasarımı bir bütüncül mekân

Şekil 9. Resort otellerin çalışma örnekleri (URL-9)

		
Tekil kütlelerin bütüncül mekân oluşumu	Doğayla bütünleşen kapsül butik otel	Farklı konsept ve mahalle kavramıyla tasarlanan mekân

Şekil 10. Doğada bulunan butik oteller (URL-10)

SONUÇ:

Salgın süresince literatüre geçen araştırmaların analizi sonucunda, Covid-19 pandemisinin turizm sektörüne etkilerinin araştırıldığı verilere rastlanan çalışmalarda, dünya çapında turizm etkenlerinin ve turizm ekonomisinin önemli bir etken olduğu anlaşılmıştır. Covid-19 salgınının, yerel ve yöresel turizm sektörüne olan zararını en aza indirmek için çeşitli alternatifler araştırılmıştır. Pandemi ve Covid-19 ile beraber ortaya çıkan mekânsal değişim, tüm sektörleri etkilediği gibi turizm sektörünü de etkilemiş ve bununla birlikte tedbirler ve kısıtlamalar getirilmiştir. Bu doğrultuda sosyal mesafe, mekânsal düzenleme gibi yeni kavram ve terimler ortaya çıkmış bu durum da mekânlarda değişim ve düzenlemelere neden olmuştur.

Bu araştırmada, Covid-19 ve benzeri salgınların turistik alanlara etkisi incelenmiş, mekânsal tasarım ve değişen turistik davranışlar ele alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca ortaya çıkan yeni turizm aktiviteleri doğrultusunda mimari gereksinimler analiz edilmiştir. Yeni tip turizm alışkanlıklarına bakılarak uygun alanların tanıtımı ve potansiyel mekânların dönüşümü ele alınmıştır. Sonuç olarak elde edilen bulgulardan turizmle ilgili mimari mekânlar ve turistik davranışlar belirlenmiştir:

- Dünyada ortaya çıkan salgınlar özellikle Covid-19 salgını nedeniyle turizm davranışları tekil turizme doğru yönelmiştir.
- Pandemiyle birlikte alternatif turizm yöntemleri gelişmiş; ekoturizm, doğacılık, doğa ve yayla turizmi gibi insan ve topluluklardan uzak seyahatler tercih edilmiştir.
- Mimari kapsamında, pandemi tedbirleri doğrultusunda ilk adım olarak mekânların düzenlenmesi, yeni standartlara uygun planlanması ve değişmesi gerekmektedir. Ayrıca pandemi ve yeni turistik ihtiyaçlar nedeniyle yeni, farklı ve değişik mekânların tasarlanması önemli gereksinimlerden biri haline gelmiştir.
- Tasarlanan mekânlarda tekil ve kapsül tasarımı ön plana çıkmıştır. Normal otel anlayışına karşı müstakil, tekil bina ve odalar tercih edilmeye başlanmıştır.
- Turist davranışlarında doğayı izleme, doğa içinde yaşamak dolayısıyla yoğun ve kalabalıklardan uzak olmak bir tercih olarak ortaya çıkmıştır.
- Doğayı değerlendirme ve doğada tasarım bu tarz turizmde ön plandadır. Bu doğrultuda resort oteller, doğa içinde değişik konseptli butik otellere önem verilmektedir.
- Pandemiden doğan davranışların uzun vadede etkili olacağı ön görülmüştür. Ayrıca son zamanlarda ekoturizmin tercih edilmesi, doğasıyla zengin veya potansiyeli olan ülke ve bölgeler için vazgeçilmez bir avantaja dönüşmüştür.
- Mimarlık, yeni nesil turizm kitlelerinin yönlendirilmesi, farklı mekân anlayışıyla insanların ilgisini çekmesi, çeşitli mekânların tasarlanmasıyla turistik alanların kalitesinin artırılması gibi pek çok işlev üstlenmiş ve önemli bir rol oynamıştır.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek: Bu çalışma herhangi bir finansal kaynak tarafından desteklenmemiştir.

KAYNAKÇA:

- Abaidoo, S., (1997). Human-nature Interaction and the Modern Agricultural Regime: Agricultural Practices and Environmental Ethics. PhD Dissertation, Dept. of Sociology, University of Saskatchewan, Canada.
- Acar, Y., (2020). "Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi". Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(1), 7-21.
- Alpago, H. ve Alpago, D. O., (2020). "Koronavirüs Salgınının Sosyoekonomik Sonuçları". IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (8), 99-114.
- Arslan, Y., (2005). "Erdek ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi". Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(13), 29-53.
- Aydın, B. ve Doğan, M., (2020). "Yeni Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Turistik Tüketici Davranışları ve Türkiye Turizmi Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi". Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi, 6(1), 93-115.
- Bakar, N. A. ve Rosbi, S., (2020). "Effect of Coronavirus Disease (COVID-19) to Tourism Industry". International Journal of Advanced Engineering Research and Science, 7(4), 189-193.
- Benjamin, S., Dillette, A. ve Alderman, D. H., (2020). "We Can't Return to Normal": Committing to Tourism Equity in the Postpandemic Age. Tourism Geographies.
- Centeno, R. S. ve Marquez, J. P., (2020). "How much did the Tourism Industry Lost Estimating Earning Loss of Tourism in the Philippines". Erişim: <https://arxiv.org/abs/2004.09952v1>
- Çelik Başok, G., (2017). "Authentic Walling Technique of Traditional Houses in Akseki: Case Study on Ormana", ATA Planlama ve Tasarım Dergisi, 1 (1), 69-77.
- Çeti, B. ve Ünlüönen, K., (2019). "Salgın Hastalıklar Sebebiyle Oluşan Krizlerin Turizm Sektörü Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi". AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi, 22(2), 109-128.
- Doraj, P., Aluclu, I., Hossein Eskandani, O., (2021). "The Impact of Architectural Structures from Past to Present on Developing Tourism (Example of the City of Paris)", International Journal of Scientific and Technological Research (JSTR), 7 (9), 8-19.
- Doraj, P., Özyılmaz, H., Hossein Eskandani, O. & Haghjou, A. (2022). İran'Nın Soğuk ve Sıcak İklim Bölgelerinde Geleneksel Evlerin Tipoloji Değerlendirmesi (Tebriz ve Yazd Örneği). The Turkish Online Journal of Design Art and Communication (TOJDAC), 12 (2), 401-419.
- Eroğlu, F., (2015). Davranış Bilimleri. Beta Yayıncılık. İstanbul.
- Farzanegan, M. R., Gholipour, H. F., Feizi, M., Nunkoo, R. ve Andargoli, A. E., (2020). "International Tourism and Outbreak of Coronavirus (COVID-19): A Cross-Country Analysis". Journal of Travel Research, 1-09.
- Gössling, S., Scott, D. ve Hall, C. M., (2020). "Pandemics, Tourism and Global Change: A Rapid Assessment of COVID-19". Journal of Sustainable Tourism, 1-20.
- Haywood K. M., (2020). "A post-COVID Future: Tourism Community Re-imagined and Enabled". Tourism Geographies. Erişim: <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1762120>.

- Higgins-Desbiolles, F., (2020). "Socialising Tourism for Social and Ecological Justice After COVID-19". An International Journal of Tourism Space, Place and Environment, 22(3), 610-623.
- Hoque, A., Shikha, F. A., Hasanat, M. W., Arif, I. ve Hamid, A. B. A., (2020). "The Effect of Coronavirus (COVID-19) in the Tourism Industry in China". Asian Journal of Multidisciplinary Studies, 3(1), 52-58.
- Hossein Eskandani, O., Yılmaz, S., Doraj, P., (2021). "Role of Nature in the Formation of Organic Architecture". Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR), 8(69), 1114-1122.
- İsmailoğlu, S., Kulak Torun, F., (2022). "Normalleşme Sürecinde İç Mimari Tasarım Stüdyolarının Mekansal". Turkish Online Journal Of Design Art and Communication (TOJDAC), 12 (2), 497-514.
- Karakaş, M. (2020). "Covid-19 Salgınının 3 boyutlu Sosyolojisi ve Yeni Normal Meselesi". İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, 40(1): 541-573.
- Kasare, K. S., (2020). "Effects of Coronavirus Disease (COVID-19) on Tourism Industry of India". Studies in Indian Place Names, 40(35), 362-365.
- Kaypak, Ş., (2012). "Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma". Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(22), 11-29.
- Kerim, W., Haque, A., Anis, Z. ve Ulfy, M. A., (2020). "The Movement Control Order (MCO) for COVID-19 Crisis and its Impact on Tourism and Hospitality Sector in Malay". International Tourism and Hospitality Journal, 3(2), 1-07.
- Köşker, H., (2017). "Krizlerin Turizm Sektörüne Etkileri Üzerine Bir Araştırma: 2016 Yılı Türkiye Örneği". Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (62), 216-230.
- Kulak Torun, F., İsmailoğlu, S., (2022). "İnanç Turizmi Kapsamında Erzurum'da Yer Alan Dini Yapılar", Journal Of Academic Tourism Studies, 3 (2), 1-15.
- Kuo, H. I., Chen, C. C., Tseng, W. C., Ju, L. F. ve Huang, B. W., (2008). "Assessing Impacts of SARS and Avian Flu on International Tourism Demand to Asia". Tourism Management, 29(5), 917- 928.
- Novelli, M., Burgess, L. G., Jones, A. ve Ritchie, B. W., (2018). "No Ebola, Still Doomed -The Ebola-Induced Tourism Crisis". Annals of Tourism Research, 9 (70), 76-87.
- Page, S., Song, H. ve Wu, D. C., (2012). "Assessing The Impacts of the Global Economic Crisis and Swine Flu on Inbound Tourism Demand in the United Kingdom". Journal of Travel Research, 51(2), 142-153.
- Qui, R. T. R., Park, J., Li, S. ve Song, H., (2020). "Social Costs of Tourism During The COVID-19 Pandemic". Annals of Tourism Research, 12 (84), 1-14.
- Sirman, A., (2020). Tarih boyunca salgınlar ve Covid19. Populer Science, 36-47.
- Sneider, K. ve S. Singhal., (2020). Beyond Coronavirus: The Path to the Next Normal. McKinsey & Company. <https://www.mckinsey.com/industries/healthcare-systems-and-services/our-insights/beyond-coronavirus-the-path-to-the-next-normal>, Erişim Tarihi: 26.05.2020.
- Wanjala, K., (2020). "Economic Impact Assessment of the Novel Coronavirus on Tourism and Trade in Kenya: Lessons from Preceding Epidemics". Finance ve Economics Review, 2(1), 1-10.

Yenişehirlioğlu, E. ve Salha, H., (2020). "COVID-19 Pandemisinin Türkiye İç Turizmine Yansımaları: Değişen Talep Üzerine Bir Araştırma". İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı, 19(37), 355-368.

Yiğit, İ. ve Gümüşçü, O., (2016). Manisa ve Çevresinde Salgın Hastalıkların İskana Etkisi. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, Ankara.

Yılmaz, S., Doraj, P. ve Hossein Eskandani, O., (2020). "Concepts in Sustainable Architecture and Critical Approaches On The Ecological Effect", The Journal of International Social Research, 13(69), 695-703.

Elektronik Kaynaklar

URL-1 <https://www.azuremagazine.com/article/open-plan-office-problems>, Erişim Tarihi: 16.03.2020.

URL-2 <https://www.jollytur.com/doga-otelleri>, Erişim Tarihi: 18.05.2021.

URL-3 <http://bestwallpaperhub.blogspot.com/2013/12/most-popular-underground-homes-around>, Erişim Tarihi: 14.05.2020.

URL-4 <https://www.discoverybit.com/directory-travel/listing/skylodge-adventure-suites/>, Erişim Tarihi: 14.12.2019.

URL-5 <https://diy-garden.co.uk/stingray-house-by-ameyzing-architects/>, Erişim Tarihi: 03.06.2020.

URL-6 <http://www.arquitour.com/shell-house-kotaro-ide/2008/12/> Erişim Tarihi: 09.07.2019.

URL-7 <https://www.omegaranch.com/product/bubble-tent-outdoor-inflatable-family-camping-tent-with-single-tunnel-used-as-backyard-transparent-tent-with-blower-and-air-pump/>, Erişim Tarihi: 30.04.2021.

URL-8 <https://www.southeastiowaunion.com/guest-columnists/10-acre-treehouses/>, Erişim Tarihi: 21.04.2020.

URL-9 <https://www.archdaily.com/967351/guilin-lebei-homestay-hotel>
aoc?ad_source=search&ad_medium=search_result_all, Erişim Tarihi: 09.07.2020.

URL-10 <https://www.archdaily.com/956013/floris-hotel-noa>
star?ad_source=search&ad_medium=search_result_all, Erişim Tarihi: 13.05.2020.

EXTENDED SUMMARY

Epidemics, in people's travel decisions, location choices, behaviors and preferences, plays an active role in the short, medium and long term, thus causing some changes. In general and normal conditions, economic and social preferences are at the forefront of individuals' travel decisions and it is assumed that they will make rigid and rational choices in this regard. In this direction, it is expected that people will turn to a restrictive alternative depending on their time and income situation. However, in epidemics and pandemic conditions, people's psychological preferences change and fear, doubt, trauma, panic emerge. For this reason, the effects of the decisions taken are generally determined in the long term and may cause permanent damage. Humans, on the other hand, are like biological organisms. Therefore, people can produce new norms for themselves with different solutions in complex situations.

With the emergence of Covid-19 and its impact on the world, spatial behavior has caused people and communities to maintain social distance, not to come together, and all countries to take measures on the subject. As a result of these measures taken, arrangements and changes were made in the spaces, and this change was classified under two headings. First, spatial and standard arrangements were made in the existing buildings. Secondly, the design of new venues and alternative touristic areas was aimed. For the first phase, it is planned to fix the existing structures in the touristic areas and to comply with the standards. In this regard, principles such as reducing the capacity of existing facilities, reducing human traffic in common spaces, applying the social distance rule in common spaces, preventing the activities of some indoor sports and entertainment venues and adjusting the population density of the areas according to square meters have been developed and plans have been made.

The crisis situation must be resolved first. In this process, it is important to survive, to start over, to redesign and think about everything, and to design the entire order in a gradual change and order. According to this research, the new normalization is, in a sense, a crisis process. In order to overcome the negative effects of this crisis, some strategies should be created and perceived as a process. It has been a topic of discussion that the epidemic, which shook the society, will not be limited to the effects of only the sociological dimension of social life, but that its impact on other components and factors of social life will be continuous.

The travel behavior of individuals is largely determined by epidemics and can be limited in most cases. The said restrictions not only restrict national and international travel, but also seriously affect urban mobility. If this is not enough, it may be necessary to take some measures that result in a complete ban on travels. Undoubtedly, tourism is one of the sectors most affected by these processes. Because the person's travel to the destination to receive the service is the most basic variable that distinguishes the tourism sector from other sectors. For this reason, tourism is one of the first sectors to be affected by all epidemics. As a result of this situation, the economies of countries that receive tourists, especially during epidemic periods, are greatly regressed.

The spatial evaluation of the possible effects of the coronavirus epidemic on the tourism sector and user trends is the main purpose of this study. First of all, a literature review was made on the subject and current issues and suggestions regarding Covid-19, whose effects continue, were examined. First of all, during the pandemic period, travel trends were examined according to social behaviors, and other research results on ecotourism and individual accommodation and facilities were also obtained. On the other hand, in the field of architecture, spatial organization, design and physical changes in such facilities and tourism types are discussed and it is aimed to evaluate them as typology. In the sample selection, various areas including ecotourism and naturism were determined and possible touristic activities and place designs related to them were taken into consideration. In this direction, areas and venue types in different categories were determined and analyzed. These examples are chosen as places that stand out in their own classes. Since such architectural spaces emerged from the agenda and today's needs, the last category of fictional spaces was evaluated.

In this study, places that organize new types of tourism activity based on perceptual behavior change are classified and examples on this subject are analyzed. In this regard, by defining alternative touristic places, the ideas, concepts or possible projects planned for them were evaluated. Concept projects or boutique hotels designed in nature are preferred in this regard. In the study, the approaches of tourists to ecotourism after the pandemic were discussed and the changes in touristic activities were examined. As a method, successful and important facilities and their fictional approach were discussed, and sample concept projects that were working and entered the literature were also examined. In

addition, the data obtained were compared and the changes that occurred in the touristic places during the epidemic period and the criteria that formed the places were determined. In the study, homogeneous (homogeneous) sampling type was chosen from purposive sampling methods in accordance with qualitative research. Similar examples and projects in different categories were compared and suggestions and constructs for solutions were evaluated.

As a result of the literature review conducted during the epidemic, in the studies where the effects of the Covid-19 pandemic on the tourism sector were found, it was understood that the tourism factors and the tourism economy were an important factor around the world. Various alternatives have been researched to minimize the damage of the Covid-19 epidemic to the local and regional tourism sector. The spatial change that emerged with the pandemic and Covid-19 has affected the tourism sector as well as all sectors, and with this, measures and restrictions have been introduced. In this direction, new concepts and terms such as social distance and spatial arrangement have emerged, which has led to changes and arrangements in spaces.

In this research, the effects of Covid-19 and similar epidemics on touristic areas were examined, and evaluations were made by considering spatial design and changing touristic behaviors. In addition, architectural requirements were analyzed in line with the emerging new tourism activities. By looking at the new type of tourism habits, the promotion of suitable areas and the transformation of potential places are discussed.